T083 TKL 1 (60) 1509 Luận Đại Trí Độ 36.Giải Thích Tám Niệm P1

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

36-GIAÛI THÍCH TAÙM NIEÄM Phaàn 1 KINH: Nieäm Phaät, nieäm Phaùp, nieäm Taêng, nieäm Giôùi, nieäm Xaû, nieäm Thieân, nieäm hôi thôû ra vaøo, nieäm cheát. LUAÄN: Hoûi: Taïi sao tieáp theo chín töôûng coù taùm nieäm? Ñaùp: Ñeä töû Phaät ôû choã yeân vaéng, nhaø troáng, goø maû, nuùi röøng, ñoàng noäi, kheùo tu chín töôûng, quaùn thaân trong ngoaøi baát tònh, chaùn lo thaân mình maø suy nghó raèng: Côù sao ta cöù mang theo mình caùi ñaûy phaân nöôùc daõi baát tònh haï lieät naøy? Boãng nhieân kinh sôï, laïi coøn bò aùc ma laáy caùc thöù vieäc döõ ñeán khuûng boá muoán laøm cho thoái lui. Vì vaäy neân tieáp theo noùi taùm nieäm, nhö trong Kinh noùi: Phaät baûo caùc Tyø-kheo, neáu ôû choã yeân vaéng, nhaø troáng, goø maû, nuùi röøng, ñoàng troáng, trong luùc tö duy, coù sôï haõi, loâng toùc döïng ñöùng, baáy giôø neân nieäm Phaät, Phaät danh hieäu laø Nhö Lai, ÖÙng cuùng, Chaùnh ñaúng giaùc cho ñeán Theá toân, thì söï sôï haõi lieàn tieâu dieät. Neáu khoâng nieäm Phaät, haõy neân nieäm Phaùp. Vì Phaät Phaùp thanh tònh, kheùo noùi lôøi hay, ñöôïc quaû baùo hieän taïi, chæ thò môû baøy, ngöôøi coù trí, coù taâm löïc hieåu ñöôïc, nieäm Phaùp nhö vaäy thì töø sôï haõi. Neáu khoâng nieäm Phaùp, thì haõy nieäm Taêng. Chuùng ñeä töû Phaät, tu chaùnh ñaïo, haønh theo Phaùp. Trong Taêng coù baäc A-la-haùn höôùng, A-la-haùn, cho ñeán Tu-ñaø- hoaøn höôùng, Tu-ñaø-hoaøn. Boán ñoâi taùm baäc ñeä töû Phaät aáy laø phöôùc ñieàn voâ thöôïng cuûa theá gian, hoï ñaùng ñöôïc cuùng döôøng, chaép tay cung kính, leã baùi, ñöa ñoùn. Nieäm Taêng nhö vaäy, thì döùt heát sôï haõi. Phaät baûo caùc Tyø-kheo: Thích-Ñeà-hoaøn nhaân (trôøi Ñeá-thích) ñaùnh vôùi A-tu-la, trong luùc giöõa traän, baûo caùc chuùng Trôøi raèng: Trong khi caùc ngöôi ñaùnh vôùi A-tu-la, giaû söû coù sôï haõi, haõy nieäm ñeán traøng thaát baûo cuûa Ta, thì söï sôï haõi döùt. Neáu khoâng nieäm traøng cuûa Ta, thì haõy nieäm traøng baùu cuûa thieân töû Y-xaù-na (Thieân vöông ôû phía traùi Ñeá-thích) thì söï sôï haõi töø. Neáu khoâng nieäm traøng baùu cuûa Y-xaù-na thôøi haõy nieäm traøng baùu cuûa Thieân vöông Baø-laâu-na (Thieân vöông ôû phía phaûi Ñeá-thích) thì söï sôï haõi töø. Do theá, bieát vì nhaân duyeân döùt töø sôï haõi neân tieáp theo noùi taùm nieäm. Hoûi: Trong Kinh noùi: Do ba nieäm töø sôï haõi, naêm nieäm laøm sao coøn coù theå töø sôï haõi? Ñaùp: Tyø-kheo töï nieäm ñeán coâng ñöùc trì giôùi vaø boá thí, cuõng töø sôï haõi. Vì côù sao? Neáu taâm phaù giôùi thì sôï ñoïa ñòa nguïc, neáu taâm xan tham thì sôï ñoïa vaøo ngaï quyû vaø choã baàn cuøng. Töï nghó ta coù tònh giôùi, boá thí, neáu khi nghó ñeán tònh giôùi, nghó ñeán boá thí thì taâm hoan hyû, noùi raèng: neáu maïng ta chöa heát thì neân taêng tieán tu coâng ñöùc nöõa, neáu ñang khi maïng chung, khoâng sôï ñoïa aùc ñaïo. Do vaäy, neân nieäm giôùi, nieäm thí cuõng coù theå laøm cho sôï haõi khoâng sanh. Nieäm chö Thieân ôû treân coõi trôøi ñeàu laø quaû baùo cuûa tònh giôùi vaø boá thí. Chö Thieân aáy do nhaân duyeân phöôùc ñöùc maø ñöôïc sanh coõi kia, ta

cuõng coù phöôùc ñöùc aáy, do vaäy nieäm Thieân cuõng coù theå laøm cho sôï haõi khoâng sanh. Khi nieäm hôi thôû ra vaøo theo 16 ñeà taøi: Boán veà thaân: 1. Thôû voâ daøi, toâi roõ bieát toâi thôû voâ daøi; thôû ra daøi, toâi roõ bieát toâi thôû ra daøi. 2. Thôû voâ ngaén, toâi roõ bieát toâi thôû voâ ngaén; thôû ra ngaén, toâi roõ bieát toâi thôû ra ngaén. 3. Caûm giaùc toaøn thaân toâi seõ thôû voâ; caûm giaùc toaøn thaân, toâi seõ thôû ra. 4. An tònh thaân haønh, toâi seõ thôû voâ; an tònh thaân haønh, toâi seõ thôû ra. Boán veà thoï: 1. Caûm giaùc hyû thoï, toâi seõ thôû voâ; caûm giaùc hyû thoï toâi seõ thôû ra. 2. Caûm giaùc laïc thoï toâi seõ thôû voâ; caûm giaùc laïc thoï, toâi seõ thôû ra. 3. Caûm giaùc taâm haønh, toâi seõ thôû voâ; caûm giaùc taâm haønh, toâi seõ thôû ra. 4. An tònh taâm haønh, toâi seõ thôû voâ; an tònh taâm haønh, toâi seõ thôû ra. Boán veà taâm: 1. Caûm giaùc veà taâm, toâi seõ thôû voâ; caûm giaùc veà taâm, toâi seõ thôû ra. 2. Vôùi taâm haân hoan, toâi seõ thôû voâ; vôùi taâm haân hoan, toâi seõ thôû ra. 3. Vôùi taâm ñònh tónh, toâi seõ thôû voâ; vôùi taâm ñònh tónh, toâi seõ thôû ra. 4. Vôùi taâm giaûi thoaùt, toâi seõ thôû voâ; vôùi taâm giaûi thoaùt, toâi seõ thôû ra. Boán veà phaùp: 1. Quaùn voâ thöôøng, toâi seõ thôû voâ; quaùn voâ thöôøng, toâi seõ thôû ra. 2. Quaùn ly tham, toâi seõ thôû voâ; quaùn ly tham, toâi seõ thôû ra. 3. Quaùn ñoaïn dieät, toâi seõ thôû voâ; quaùn ñoaïn dieät, toâi seõ thôû ra. 4. Quaùn töø boû, toâi seõ thôû voâ; quaùn töø boû, toâi seõ thôû ra. Nieäm hôi thôû nhö vaäy thì giaùc töôûng vi teá coøn döùt, huoáng laø giaùc töôûng sôï haõi thoâ sô? Nieäm cheát: Nieäm thaân nguõ uaån sanh dieät trong moãi nieäm, töø khi sanh ñeán nay thöôøng ñi ñoâi vôùi cheát, sao nay laïi sôï cheát? Naêm nieäm treân, Phaät tuy khoâng noùi, cuõng coù theå tröø sôï haõi. Vì côù sao? Nieäm coâng ñöùc cuûa ngöôøi khaùc ñeå tröø sôï haõi thì khoù, töï nieäm vieäc mình ñeå tröø sôï haõi thì deã, do vaäy neân Phaät khoâng noùi. Hoûi: Theá naøo laø nieäm Phaät? Ñaùp: Haønh giaû nhaát taâm nieäm Phaät, laø baäc ñaõ ñöôïc thaønh töïu trí tueä nhö thaät vaø ñaïi töø ñaïi bi, cho neân noùi ra khoâng sai laàm, thoâ teá, nhieàu ít, saâu caïn, ñeàu chaân thaät. Vì ñeàu laø chaân thaät, neân hieäu laø Nhö Lai (Tatha- gata).

Laïi cuõng nhö chö Phaät trong möôøi phöông ba ñôøi, ñoái vôùi chuùng sanh, khôûi taâm ñaïi bi, haønh saùu Ba-la-maät, ngoä ñöôïc caùc phaùp töôùng, ñi ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Ñöùc Phaät ñaây cuõng ñi nhö vaäy, neân hieäu laø Nhö Lai. Laïi nhö chö Phaät trong ba ñôøi möôøi phöông thaân phoùng haøo quang lôùn, chieáu khaép möôøi phöông, phaù caùc haéc aùm, taâm xuaát aùnh saùng trí tueä, phaù voâ minh haéc aùm cho chuùng sanh, coâng ñöùc vaø tieáng taêm lan khaép möôøi phöông, ñi ñeán Nieát-baøn. Ñöùc Phaät ñaây cuõng nhö vaäy, cho neân cuõng hieäu laø Nhö Lai. Do coù caùc coâng ñöùc nhö vaäy neân xöùng ñaùng laõnh thoï söï cuùng döôøng toái thöôïng cuûa taát caû Chö thieân, ngöôøi ñôøi, theá neân hieäu laø ÖÙng cuùng (Arhat). Hoaëc coù ngöôøi noùi: Vì côù sao chæ coù Phaät noùi nhö thaät, ñeán nhö vaäy, ñi nhö vaäy, neân xöùng ñaùng laõnh thoï söï cuùng döôøng toái thöôïng? Vì Phaät ñöôïc trí tueä chaùnh bieán vaäy. Chaùnh goïi laø caùc phaùp töôùng khoâng ñoäng khoâng hoaïi. Bieán goïi laø khoâng chæ moät phaùp hai phaùp maø heát thaûy phaùp ñeàu bieát roõ heát khoâng coøn thöøa, aáy hieäu laø Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc (Samyak-sam buddha – Chaùnh bieán tri). Trí tueä chaùnh bieán

aáy, khoâng töø voâ nhaân maø ñöôïc, cuõng khoâng töø trôøi maø ñöôïc, song do nöông trí tueä vaø trì giôùi ñaày ñuû maø ñöôïc chaùnh bieán trí tueä. Trí tueä laø trí tueä töông öng vôùi Boà-taùt töø luùc môùi phaùt taâm cho ñeán ñòa vò Kim cang tam muoäi. Trì giôùi laø Boà-taùt töø luùc môùi phaùt taâm cho ñeán ñòa vò Kim cang Tam-muoäi, thaân nghieäp khaåu nghieäp luoân thanh tònh, haønh ñoäng theo yù, theá neân hieäu laø Minh haønh tuùc (Vidya Caransampana). Neáu haønh hai haønh aáy thì ñöôïc kheùo ñi, nhö xe coù hai baùnh. Kheùo ñi laø nhö choã Phaät tröôùc ñaõ ñi, Phaät cuõng ñi nhö vaäy, neân hieäu laø Thieän theä (Sugata). Hoaëc coù ngöôøi noùi: Phaät töï tu phaùp aáy, maø khoâng bieát ñöôïc vieäc chuùng ta, do vaäy neân Phaät bieát theá gian, bieát nguyeân nhaân theá gian, bieát theá gian dieät taän, bieát ñaïo dieät taän theá gian, do vaäy neân hieäu laø Theá gian giaûi (Lokavid). Bieát theá gian roài, ñieàu phuïc cheá ngöï chuùng sanh, ôû treân heát caùc baäc thaày, neân hieäu laø Voâ thöôïng só Ñieàu ngöï tröôïng phu (Anutara Purasada- musarathi). Thöôøng laáy ba ñaïo döùt ba ñoäc, daïy chuùng sanh tu ba thöøa ñaïo, do vaäy neân hieäu laø Thieân nhaân sö (Sasta Deva-manusyanam). Hoaëc coù ngöôøi noùi: Do vieäc gì neân ñöôïc töï lôïi ích voâ löôïng, laïi laøm

cho ngöôøi khaùc lôïi ích voâ löôïng? Vì Phaät thaønh töïu taát caû trí tueä, heát thaûy theá gian quaù khöù, hieän taïi, vò lai, taän baát taän, ñoäng baát ñoäng, ñeàu bieát roõ raøng, neân hieäu laø Phaät Ñaø (Buddha). Ñöôïc chín danh hieäu aáy, coù danh xöng lôùn, lan khaép möôøi phöông, theá neân hieäu laø Theá Toân (Lokanatha). Trong Kinh Phaät töï noùi: Caùc danh hieäu nhö vaäy, haõy neân nieäm Phaät caùch aáy. Laïi nöõa, taát caû caùc thöù coâng ñöùc ñeàu coù ñuû nôi Phaät. Trong kieáp sô, Phaät thuoäc doøng Chuyeån luaân thaùnh vöông Ma-ha Tam-ma-ñaø (Mahaø Sammata Mahaøraøjaø töùc Ñaïi ñaúng yù, vua ñaïi bình ñaúng) coù oai ñöùc trí tueä trong coõi Dieâm-phuø-ñeà, sanh trong caùc haøng Thích töû, doøng quyù taùnh laø Kieàu-ñaøm. Khi sanh ra aùnh saùng chieáu khaép ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, Phaïm thieân vöông caàm loïng baùu, Thích-ñeà-hoaøn nhaân duøng aùo thieân baûo thöøa tieáp, Long vöông A-na-baø-ñaïp-ña, Long vöông Baø-gia-ña laáy nöôùc höông thôm taém röûa. Khi sanh ra quaû ñaát rung chuyeån saùu caùch, böôùc ñi baûy böôùc, khoan thai nhö voi chuùa, nhìn xem boán phöông, caát leân tieáng roáng sö töû raèng: “Ñaây laø thaân cuoái cuøng cuûa Ta, seõ ñoä heát thaûy chuùng sanh”. Tieân nhaân A-tö-ñaø (Asita) xem töôùng noùi vôùi vua Tònh Phaïn raèng: “Ngöôøi naøy döôùi chaân coù töôùng baùnh xe ngaøn caêm, giöõa ngoùn tay coù maïng löôùi hôïp, seõ töï laäp bình an ôû trong phaùp, khoâng ai laøm lay ñoäng phaù hoaïi ñöôïc, chöõ ñöùc ôû giöõa tay, maïng löôùi trang nghieâm, seõ duøng tay aáy an uûi chuùng sanh, laøm cho khoâng sôï haõi”. Nhö vaäy cho ñeán töôùng thòt xöông, buùi toùc, nhö ñænh nuùi baùu xanh, aùnh saùng saéc xanh töø boán phía xuaát ra, töôùng choùt ñænh treân ñaàu khoâng theå thaáy ñöôïc, hoaëc trôøi hoaëc ngöôøi, khoâng ai hôn ñöôïc, loâng traéng ôû giöõa hai chaân maøy, aùnh saùng trong hôn pha leâ, con maét trong daøi roäng, saéc xanh bieác, muõi cao thaúng ñeïp, raát ñaùng öa thích. Trong mieäng coù 40 raêng trong saïch möôùt ñeïp, treân boán raêng to maøu traéng, aùnh saùng raát hôn, moâi treân moâi döôùi baèng nhau khoâng lôùn khoâng nhoû, khoâng

daøi khoâng ngaén. Löôõi moûng maø to, meàm maïi saéc ñoû hoàng, nhö hoa sen trôøi, aâm thanh trong suoát saâu xa, ngöôøi nghe vui thích, nghe hoaøi khoâng chaùn. Thaân saéc toát ñeïp hôn vaøng Dieâm-phuø-ñeà, aùnh saùng lôùn khaép thaân, ñuû caùc maøu saéc, ñeïp khoâng gì saùnh baèng. Vôùi ba möôi hai töôùng ñaày ñuû nhö vaäy, ngöôøi naøy khoâng bao laâu seõ xuaát gia, ñöôïc Nhaát thieát trí thaønh Phaät. Phaät thaân coù coâng ñöùc nhö vaäy, haõy neân nieäm Phaät. Laïi nöõa, Phaät thaân coù coâng ñöùc thaàn löïc hôn möôøi vaïn voi baùu baïch höông, ñaây laø di theå cuûa cha meï. Neáu laø söùc cuûa thaàn thoâng coâng ñöùc thì voâ löôïng voâ haïn.

Phaät thaân coù ba möôi hai töôùng, taùm möôi veû ñeïp trang nghieâm, do beân trong coù Phaät phaùp coâng ñöùc voâ löôïng, cho neân xem khoâng chaùn. Thaáy Phaät thaân thì queân naêm duïc ôû ñôøi, muoân vieäc chaúng nhôù. Neáu thaáy moät choã nôi thaân Phaät öa thích khoâng chaùn, khoâng theå ñoåi xem choã khaùc. Phaät thaân coù coâng ñöùc nhö vaäy, haõy neân nieäm Phaät. Laïi nöõa, Phaät trì giôùi ñaày ñuû thanh tònh, töø khi môùi phaùt taâm tu giôùi, doàn chöùa voâ löôïng, cuøng vôùi taâm thöông xoùt, khoâng caàu quaû baùo, khoâng xu höôùng ñaïo Thanh vaên, Bích-chi Phaät, khoâng xen taïp caùc kieát söû, chæ vì töï taâm thanh tònh, khoâng naõo haïi chuùng sanh, ñôøi ñôøi trì giôùi. Do vaäy khi chöùng ñöôïc Phaät ñaïo, giôùi ñöôïc ñaày ñuû. Haõy neân nieäm ñeán giôùi uaån cuûa Phaät nhö vaäy. Laïi nöõa, ñònh uaån cuûa Phaät ñaày ñuû. Hoûi: Vieäc trì giôùi do thaân nghieäp khaåu nghieäp thanh tònh neân coù theå bieát; trí tueä do phaân bieät thuyeát phaùp, töø heát chuùng nghi neân coù theå bieát, coøn veà ñònh, thì chính caùc ngöôøi khaùc tu ñònh, coøn khoâng theå bieát, huoáng laø Phaät ñònh laøm sao bieát ñöôïc? Ñaùp: Do Phaät coù ñaïi trí tueä ñaày ñuû, neân bieát thieàn ñònh chaéc chaén ñaày ñuû, ví nhö thaáy hoa sen lôùn, aét bieát ao cuõng saâu lôùn. Laïi nhö ñeøn saùng lôùn, aét bieát daàu cuõng nhieàu. Cuõng do Phaät coù söùc thaàn thoâng bieán hoùa voâ löôïng, khoâng theå so saùnh neân bieát söùc thieàn ñònh cuõng ñaày ñuû. Laïi nhö thaáy quaû lôùn, aét bieát nhaân cuõng phaûi lôùn. Laïi nöõa, coù khi Phaät töï noùi cho ngöôøi bieát töôùng thieàn ñònh cuûa Ngaøi raát thaâm saâu, nhö trong Kinh noùi: Phaät ngoài döôùi röøng caây cuûa nöôùc A- ñaàu-ma maø vaøo thieàn ñònh. Khi ñoù trôøi möa, saám chôùp, seùt ñaùnh, coù boán con traâu ñöïc vaø hai ngöôøi ñi caøy, nghe tieáng sôï maø cheát. Choác laùt möa taïnh, Phaät töø thieàn ñònh daäy ñi kinh haønh. Coù moät cö só ñi ñeán leã döôùi chaân Phaät, roài ñi theo sau Phaät, baïch raèng: - Vöøa roài saám, chôùp, seùt ñaùnh, coù boán con traâu ñöïc vaø hai ngöôøi ñi caøy nghe tieáng sôï maø cheát, Theá Toân coù nghe chaêng? - Khoâng nghe. - Luùc ñoù Phaät nguû chaêng? - Khoâng nguû. - Ngaøi nhaäp ñònh voâ taâm töôûng chaêng? - Khoâng. Ta coù taâm töôûng, nhöng nhaäp ñònh vaäy. Cö só noùi: - Thaät laø ñieàu chöa töøng coù. Chö Phaät thieàn ñònh raát thaäm thaâm, coù taâm töôûng ôû thieàn ñònh, tieáng seùt lôùn nhö vaäy, tænh giaùc maø khoâng nghe. Nhö trong Kinh khaùc Phaät baûo caùc Tyø-kheo: Phaät vaøo vaø ra caùc

ñònh, chính Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân coøn khoâng nghe teân, huoáng laø bieát ñöôïc. Ñoù laø ñònh gì? Nhö Tam-muoäi vöông tam-muoäi, Sö töû du hyù tam-muoäi v.v... Phaät nhaäp vaøo tam-muoäi aáy thì coù theå khieán möôøi phöông theá giôùi

rung ñoäng saùu caùch, phoùng aùnh saùng lôùn, hoùa laøm voâ löôïng Phaät, khaép cuøng möôøi phöông, nhö A-nan coù moät luùc sanh taâm nghó raèng: “Vaøo thôøi ñöùc Phaät Nhieân Ñaêng trong ñôøi quaù khöù, baáy giôø ñôøi toát ñeïp, ngöôøi soáng laâu, deã hoùa ñoä, coøn nay trong ñôøi ñöùc Phaät Thích-ca Maâu-ni coõi ñôøi xaáu aùc, ngöôøi soáng ngaén, khoù giaùo hoùa, Phaät söï chöa xong maø Ngaøi vaøo Nieát-baøn chaêng?” Saùng sôùm ñem vieäc aáy ñeán baïch Phaät. Baïch xong maët trôøi moïc. Luùc aáy Phaät nhaäp vaøo Nhaät xuaát tam-muoäi, nhö maët trôøi phaùt aùnh saùng chieáu coõi Dieâm-phuø-ñeà. Töø loã chaân loâng khaép nôi thaân Phaät phaùt aùnh saùng, chieáu khaép möôøi phöông haèng haø sa theá giôùi. Trong moãi moãi aùnh saùng xuaát sanh hoa sen baûy baùu coù ngaøn caùnh, treân moãi moãi hoa ñeàu coù Phaät ngoài, moãi moãi ñöùc Phaät ñeàu phoùng ra voâ löôïng aùnh saùng, trong moãi moãi aùnh saùng ñeàu xuaát sanh hoa sen baûy baùu coù ngaøn caùnh, treân moãi moãi hoa ñeàu coù Phaät ngoài. Caùc Phaät aáy ôû cuøng khaép möôøi phöông haèng haø sa theá giôùi, giaùo hoùa chuùng sanh, hoaëc coù vò thuyeát phaùp, hoaëc coù vò im laëng, hoaëc ñi kinh haønh, hoaëc hieän thaàn thoâng bieán hoùa, thaân xuaát ra nöôùc löûa; duøng caùc thöù phöông tieän nhö vaäy, ñoä thoaùt chuùng sanh trong möôøi phöông naêm ñöôøng. A-nan nöông oai thaàn cuûa Phaät, thaáy ñuû caùc söï aáy. Phaät thaâu nhieáp thaàn tuùc, töø tam-muoäi khôûi daäy, hoûi A-nan: Coù thaáy söï aáy chaêng? Nghe söï aáy chaêng? A-nan ñaùp: Nhôø oai thaàn cuûa Phaät, con ñaõ thaáy, ñaõ nghe. Phaät daïy: Phaät coù naêng löïc nhö vaäy, coù theå laøm troïn veïn Phaät söï chaêng? A-nan thöa: Baïch Theá Toân! Neáu chuùng sanh ñaày trong möôøi phöông haèng haø sa theá giôùi, Phaät chæ soáng moät ngaøy, duøng naêng löïc nhö ñaây, haún coù theå laøm troïn veïn moïi Phaät söï. A-nan taùn thaùn: Thaät laø vieäc chöa töøng coù, baïch Theá Toân! Phaùp cuûa chö Phaät voâ löôïng khoâng theå nghó baøn, do vaäy neân bieát Phaät ñaày ñuû thieàn ñònh. Laïi nöõa, Phaät ñaày ñuû tueä uaån, töø khi môùi phaùt taâm, trong A-taêng-kyø kieáp, khoâng phaùp moân gì khoâng tu, ñôøi ñôøi taäp hôïp caùc coâng ñöùc, nhaát taâm chuyeân tinh, khoâng tieác thaân maïng, ñeå caàu trí tueä, nhö Boà-taùt Ñaø- ba-luaân (Thöôøng ñeà Boà-taùt). Laïi nöõa, do kheùo tu Ñaïi bi vaø Trí tueä neân ñaày ñuû tueä uaån, caùc ngöôøi khaùc khoâng coù Ñaïi bi neân tuy coù Trí tueä maø khoâng ñöôïc ñaày ñuû. Do taâm

Ñaïi bi muoán ñoä chuùng sanh neân caàu caùc thöù Trí tueä vaø döùt phaùp aùi, döùt saùu möôi hai taø kieán, khoâng rôi vaøo nhò bieân, hoaëc höôûng thoï naêm duïc laïc, hoaëc tu thaân theo loái khoå haïnh, hoaëc ñoaïn dieät, hoaëc chaáp thöôøng, hoaëc chaáp coù chaáp khoâng… caùc phaùp nhò bieân nhö vaäy. Laïi nöõa, Phaät tueä voâ thöôïng, thaáy suoát khoâng gì so saùnh, do töø trong thieàn ñònh thaâm saâu sanh, do caùc phieàn naõo thoâ teá khoâng laøm lay ñoäng, do kheùo tu Ba möôi baûy phaåm, Boán thieàn, Boán voâ löôïng taâm, Boán voâ saéc ñònh, Taùm boäi xaû, Chín thöù ñeä ñònh. Caùc coâng ñöùc, do coù Möôøi trí löïc, Boán voâ sôû uùy, Boán voâ ngaïi trí, Möôøi taùm phaùp baát coïng, do ñöôïc voâ ngaïi baát tö nghì giaûi thoaùt, neân Phaät ñaày ñuû tueä uaån. Laïi nöõa, hay haøng phuïc caùc luaän nghò sö ngoaïi ñaïo, nhö Öu-laâu-taàn- loa Ca-dieáp, Ñaïi Ca-dieáp, Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân, Taùt-giaù

Ni-kieàn- töû, Baø-ta, Thuû-la, Tröôøng-traõo… caùc ñaïi luaän nghò sö ñeàu haøng phuïc, cho neân bieát tueä uaån Phaät ñaày ñuû. Laïi nöõa, Phaät coù Ba taïng, Möôøi hai boä loaïi kinh, Taùm möôi boán ngaøn phaùp tuï, thaáy lôøi leõ nhieàu nhö vaäy, neân bieát trí tueä cuûa Phaät cuõng raát lôùn. Ví nhö cö só, saùng sôùm thaáy choã möa lôùn, noùi vôùi moïi ngöôøi raèng: “Ñeâm qua roàng laøm möa, söùc noù raát lôùn”. Moïi ngöôøi noùi: “Sao oâng bieát?” Ñaùp: “Toâi thaáy ñaát öôùt, buøn nhieàu, nuùi lôû, caây gaõy, gieát cheát chim muoân, do ñoù neân bieát söùc roàng raát lôùn.” Phaät cuõng nhö theá, coù trí tueä thaâm saâu, tuy maét khoâng thaáy ñöôïc song möa traän möa ñaïi phaùp, khieán caùc ñaïi luaän sö vaø Thích Phaïm thieân vöông ñeàu haøng phuïc, do vaäy neân bieát Phaät trí tueä raát nhieàu. Laïi nöõa, chö Phaät do ñöôïc voâ ngaïi giaûi thoaùt, neân ñöôïc trí tueä ñoái vôùi heát thaûy phaùp. Laïi nöõa, trí tueä aáy cuûa Phaät ñeàu thanh tònh, vöôït leân treân caùc quaùn, khoâng quaùn caùc phaùp töôùng thöôøng, töôùng voâ thöôøng, töôùng höõu bieân, töôùng voâ bieân, töôùng coù ñi, töôùng khoâng ñi, töôùng coù, töôùng khoâng, töôùng höõu laäu, töôùng voâ laäu, töôùng höõu vi, töôùng voâ vi, töôùng sanh dieät, töôùng khoâng sanh dieät, töôùng khoâng, töôùng chaúng khoâng, thöôøng thanh tònh voâ löôïng nhö hö khoâng, do theá neân voâ ngaïi. Neáu quaùn sanh dieät thì khoâng quaùn ñöôïc chaúng sanh dieät, quaùn chaúng sanh dieät thì khoâng quaùn ñöôïc sanh dieät; hoaëc chaúng sanh dieät laø thaät thì sanh dieät khoâng thaät, hoaëc sanh dieät laø thaät thì chaúng sanh dieät khoâng thaät. Nhö vaäy caùc quaùn ñeàu nhö theá, do ñöôïc trí voâ ngaïi neân bieát Phaät tueä uaån ñaày ñuû. Laïi nöõa, nieäm Phaät giaûi thoaùt uaån ñaày ñuû. Phaät giaûi thoaùt khoûi caùc phieàn naõo vaø taäp khí, nhoå heát goác reã, giaûi thoaùt chaân thaät khoâng theå hö haïi, do thaønh töïu heát thaûy trí tueä neân goïi laø voâ ngaïi giaûi thoaùt. Thaønh töïu

Taùm giaûi thoaùt, khaép ñöôïc thaâm saâu cho neân goïi laø ñaày ñuû giaûi thoaùt. Laïi nöõa, lìa thôøi giaûi thoaùt vaø tueä giaûi thoaùt beøn thaønh töïu ñaày ñuû coïng giaûi thoaùt. Do thaønh töïu caùc giaûi thoaùt nhö vaäy, neân goïi laø ñaày ñuû giaûi thoaùt uaån. Laïi nöõa, phaù ma quaân neân ñöôïc giaûi thoaùt, lìa phieàn naõo neân ñöôïc giaûi thoaùt, lìa caùc thöù chöôùng ngaên thieàn ñònh neân ñöôïc giaûi thoaùt, ra vaøo caùc thieàn ñònh khoâng chöôùng ngaïi. Laïi nöõa, Boà-taùt ôû trong kieán ñeá ñaïo (goïi taéc laø kieán ñaïo) ñöôïc möôøi saùu giaûi thoaùt thaâm saâu: 1. Do khoå phaùp trí töông öng maø chöùng ñöôïc höõu vi giaûi thoaùt. 2. Do döùt heát möôøi kieát thuoäc khoå ñeá maø chöùng ñöôïc voâ vi giaûi thoaùt. Nhö vaäy cho ñeán ñaïo tyû trí (cuõng goïi laø ñaïo loaïi trí). ÔÛ trong tö duy ñaïo (cuõng goïi laø tu ñaïo) chöùng ñöôïc möôøi taùm giaûi thoaùt: 1. Do hoaëc tyû trí hoaëc phaùp trí töông öng maø chöùng ñöôïc höõu vi giaûi thoaùt. 2. Do döùt ba tö duy kieát (cuõng goïi laø tö hoaëc) cuûa coõi Voâ saéc maø chöùng ñöôïc voâ vi giaûi thoaùt. Nhö vaäy do taän trí thöù möôøi taùm töông öng maø chöùng ñöôïc höõu vi giaûi thoaùt vaø cho döùt heát thaûy kieát söû maø chöùng ñöôïc voâ vi giaûi thoaùt. Caùc giaûi thoaùt nhö vaäy hoøa hôïp, goïi laø giaûi thoaùt uaån ñaày ñuû. Laïi nöõa, nieäm Phaät ñaày ñuû giaûi thoaùt tri kieán uaån. Giaûi thoaùt tri kieán uaån coù hai thöù: 1. Phaät ñoái trong vieäc giaûi thoaùt caùc phieàn naõo, duøng taän trí töï chöùng bieát raèng: “Ta ñaõ

bieát khoå, ñaõ döùt taäp, ñaõ chöùng dieät, ñaõ tu ñaïo", aáy laø taän trí giaûi thoaùt tri kieán uaån ñaày ñuû. Laïi ñaõ bieát khoå khoâng coøn bieát nöõa, cho ñeán ñaõ tu ñaïo khoâng coøn tu nöõa, aáy laø voâ sanh trí giaûi thoaùt tri kieán uaån ñaày ñuû. 2. Phaät bieát ngöôøi aáy vaøo Khoâng moân ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy vaøo Voâ töôùng moân maø ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy vaøo Voâ taùc moân maø ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy khoâng coù phöông tieän coù theå laøm cho giaûi thoaùt, ngöôøi aáy raát laâu môùi coù theå ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy töùc thôøi ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy do nghe noùi lôøi eâm dòu maø ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy do nghe lôøi daïy baûo khaéc khoå maø ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy do nghe taïp ngöõ maø ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy do thaáy söùc thaàn thoâng maø ñöôïc giaûi thoaùt, ngöôøi aáy do thuyeát phaùp maø ñöôïc giaûi thoaùt; ngöôøi aáy daâm duïc nhieàu, vì taêng daâm duïc maø ñöôïc giaûi thoaùt nhö oâng Nan-ñaø (Nan-ñaø xuaát gia maø

cöù nhôù vôï cuõ, Phaät ñöa ñeán choã caùc thieân nöõ cho thaáy, oâng laïi queân vôï cuõ maø öa caùc thieân nöõ. Nhöng phaûi ñuû phöông môùi ñöôïc sanh coõi trôøi ñeå gaàn caùc thieân nöõ, do ñoù Nan- ñaø noå löïc tu taäp ñeán ñöôïc giaûi thoaùt, khoâng coøn yù töôûng daâm duïc nöõa – N.D). Ngöôøi aáy saân nhueá nhieàu, vì taêng saân nhueá maø ñöôïc giaûi thoaùt, nhö roàng Öu-laâu-taàn-loa. Nhö vaäy, caùc thöù nhaân duyeân ñöôïc giaûi thoaùt, nhö ñaõ noùi trong saùch Phaùp nhaõn. ÔÛ trong caùc giaûi thoaùt aáy, bieát thaáy roõ raøng, aáy goïi laø giaûi thoaùt tri kieán uaån ñaày ñuû. Laïi nöõa, nieäm ñeán Nhaát thieát trí, Nhaát thieát kieán, Ñaïi töø, Ñaïi bi, Möôøi trí löïc, Boán vieäc khoâng sôï, Boán trí voâ ngaïi, Möôøi taùm phaùp baát coïng cuûa Phaät. Nieäm voâ löôïng coâng ñöùc baát tö nghì nhö Phaät ñaõ bieát, aáy goïi laø nieäm Phaät. Söï nieäm naøy, ôû taïi thaát ñòa hoaëc höõu laäu, hoaëc voâ laäu. Höõu laäu thì höõu baùo, voâ laäu thì voâ baùo. Töông öùng vôùi ba caên laø laïc, hyû, xaû. Tu haønh ñaéc vaø cuõng quaû baùo ñaéc. Tu haønh ñaéc laø, nhö ôû trong quoác ñoä naøy hoïc Nieäm Phaät tam-muoäi; quaû baùo ñaéc laø, nhö ngöôøi ôû quoác ñoä cuûa Phaät voâ löôïng thoï, khi sanh ra töï nhieân nieäm Phaät ñöôïc. Nhöõng giaûi quyeát nhö treân ñeàu coù phaân bieät roäng ôû trong Luaän taïng.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.